

Söder

**K
Ö
P
I
N
G**

Söderköping

Söderköping är en tätort i Östergötland samt centralort i Söderköpings kommun i Östergötlands län, belägen 16 km söder om Norrköping. Själva staden Söderköping saknar egentliga fornminnen före cirka år 1000 eftersom den nuvarande stadens centrala delar till omkring år 900 var en del av havsbotten av viken Slätbaken. Landhöjningen gav en torr landyta först vid ungefär den tiden.

På höjderna vid Skönberga kyrka och Ljunga gård strax söder om staden finns emellertid rikligt med gravar från äldre tider vilket bör tyda på att en form av samhällsbildning fanns där innan Söderköping kom till, kanske att man kan tala om ett Söderköping före Söderköping. Det samhället låg nära vattnet och det kan ju vara så att när landhöjningen fortsatte och man behövde leva nära vattnet så flyttades samhället vid Skönberga och kom att bilda staden Söderköping.

Söderköping 1100 – 1200 - talen

Även vid Braberg, Mariehov med flera platser alldeles i stadens närhet finns fornminnen, bland annat fornborgar av mindre slag. Den stora fornborgen på Borgberget strax nordost om staden är inte arkeologiskt undersökt varför såväl dess tid som funktion är osäker.

Pålningarna i sundet vid Stegeborg och den så kallade vallen Götavirke fanns mycket tidigare än nuvarande staden Söderköping. Under 1100- och 1200-talen växte staden kraftigt och kom att bli en betydande handelsplats. Numera anser arkeologer att Söderköping bör betraktas som stad från omkring år 1200. Under decennierna kring sekelskiftet 1300 var staden också ett maktcentrum av rang, jämbördigt med Stockholm. Här byggdes kyrkor och kloster, här kröntes en kung och två drottningar och hit kom stormän från hela landet inför viktiga möten. Exempelvis förlades ett franciskankloster till staden 1235, och staden kom att ha en tre kyrkor uppförda under 1200-talet liksom ett helgeandshus och ett mynthus. Även en rådsinstitution finns omtalad från 1200-talet.

Katarina Sunesdotter

Katarina Sunesdotter, även Katarina av Ymseborg 1215, sista gången omnämnd i livet 17 januari 1251, död före februari 1253, var Sveriges drottning som gift med kung Erik Eriksson (senare kallad "läspe och halte").

Katarina var dotter till Sune Folkesson och Helena Sverkersdotter (dotter till kung Sverker den yngre). 1244 gifte hon sig med kung Erik Eriksson den läspe och halte (död 2 februari 1250), men de fick inga barn. Den 11 juni 1250 lämnade hon en stor donation till Gudhems kloster, där hon hade för avsikt att ta doket. Hon testamenterade samma år Söderköping till sin syster Benedicta.

Sveriges drottning

Regeringstid

1243 eller 1244–2 februari 1250

Företrädare

Helena Pedersdotter Strange

Efterträdare

Sofia Eriksdotter av Danmark

År 1281 kröntes Helvig av Holstein till Magnus Ladulås drottning i Sankt Laurentii kyrka. Vid samma ceremoni utsågs deras son Birger till tronföljare. I samband med festligheterna brann flera hus ner (enligt vissa berättelser, enligt andra brann staden inte alls då). År 1302 var det Birgers tur att få kronan på sitt huvud i samma helgedom. Hans drottning hette Märta. 57 år senare, på något som skulle kunna liknas vid en riksdag, omvaldes Magnus Eriksson till kung, efter att en tid fråntagits kronan av sonen Erik.

Drottning Margareta av Danmark kom ett antal år före Kalmarunionen att på ett möte i Söderköping få en position som gör att man kanske borde tala om "Söderköpingsunionen".

År 1436 slöts i Söderköping fred mellan Erik av Pommern och Engelbrekt.

Drothems kyrka är den andra av de två församlingskyrkorna i Söderköping, även den belägen centralt i staden

1517 ockuperades Söderköping av danska trupper under Kristian II, som krävde en rejäl summa för att inte ta staden. Å andra sidan tjänade staden på Kristians framfart, för när Stockholm på grund av den dansk-svenska striden inte fungerade som stapelstad, fick Söderköping tillfälligt överta rollen. Den visionäre Biskop Brask upprättade ett tryckeri (enligt traditionen, men det anses numera inte troligt att han anlade och ej heller använde det, men när Gustav Vasa ville stänga det 1526 så hade Hans Brask synpunkter på detta, men han tvingades fly landet efter reformationsriksdagen 1527). I sin strävan att försvåra tillvaron för den katolska kyrkan lät Gustav Vasa något senare stänga franciskanklostret (konventet) i staden.

Efter att Söderköping härjats av Rantzaus trupper 1567, återfick aldrig staden sin betydelse. (Även här finns det olika uppfattningar. På fler håll kan man tolka det så att svenskarna förstörde stora delar av staden för att förhindra att danska trupper roffade åt sig allt i densamma.)

Den nya hamnstaden i området blev vid 1700-talets början i stället Norrköping. Söderköpings sista riksdag, vars ena syfte var att stärka hertig Karls position gentemot den regerande kungen (Sigismund), hölls 1595. Det andra syftet var att en gång för alla mota bort alla katoliker ur landet.

Daniel Rantzau, född 1529, död 11 november 1569, var en dansk krigare. Han var son till Godske Rantzau, av en yngre linje av den holsteinska ätten Rantzau och förlovad med Cathrine von Damme, som senare gifte sig med hans bror Peder Rantzau.

Daniel Rantzau 1529 - 1569

Bland Rantzaus mer betydelsefulla bedrifter återfinns dels hans seger i Slaget vid Axtorna den 20 oktober 1565 när han besegrade en numerärt överlägsen svensk här (8 000 man mot 12 000), dels hans mycket djärva fälttåg under tiden november 1567 till februari 1568 – Rantzaus räd. Under räden härjade han och levererade flera träffningar, bland annat vid Kungs Norrby i januari 1568. Efter raiden medförande han ett rikt krigsbyte och genomförde ett mästerligt återtåg genom Småland till Halland under vilket han bland annat lyckades tillfångataga de svenske härförarna två gånger (Se vidare Rantzaus räd). Efter slaget vid Axtorna förlänades Rantzau ett slott på södra Jylland och 1567 förlänades han även det kungliga godset Oldenhorn.

Vid belägringen av Varbergs fästning senhösten 1569 dödades Daniel Rantzau av en kanonkula. Han begravdes i Westensee kyrka i Holstein. På Rantzauklippan, högt över Varbergs gamla stenbrott och idrottsanläggningarna där, finns ett minnesmärke över den danske härföraren. Försett med hans bild i relief och tänkespråket *Diverso tempore diversa fata*, vilket är latin för "Skilda öden vid skilda tider". Minnesmärket uppfördes till minne av Rantzaus död på denna plats.

Efter att Söderköping härjats av Rantzaus trupper 1567, återfick aldrig staden sin betydelse. (Även här finns det olika uppfattningar. På fler håll kan man tolka det så att svenskarna förstörde stora delar av staden för att förhindra att danska trupper roffade åt sig allt i densamma.)

Den nya hamnstaden i området blev vid 1700-talets början i stället Norrköping. Söderköpings sista riksdag, vars ena syfte var att stärka hertig Karls position gentemot den regerande kungen (Sigismund), hölls 1595. Det andra syftet var att en gång för alla mota bort alla katoliker ur landet.

Daniel Rantzau, född 1529, död 11 november 1569, var en dansk krigare. Han var son till Godske Rantzau, av en yngre linje av den holsteinska ätten Rantzau och förlovad med Cathrine von Damme, som senare gifte sig med hans bror Peder Rantzau.

Slaget vid Axtorna stod den 20 oktober 1565. Daniel Rantzau hade tvingats ge upp det återtagna Varberghus, som hade fallit till svenskarna den 15 september 1565, efter att dessa den 28 augusti hade erövrat Ny Varberg, Skånelands största och viktigaste stad efter Malmö. Då det tunga artilleriet äntligen nådde fram fick Rantzau budskap om att en överlägsen svensk här under Jacob Henriksson (Hästesko) ryckte fram från öster och han tvingades ge upp belägringen och föra trupperna mot Falkenberg. Omkring 4 000 människor miste livet under slaget varav de ofrälse begravdes i massgravar på fältet.

Kungs Norrby, vid Husbyfjöl intill Motala ström. Ur Suecia Antiqua et Hodierna.

Rantzaus räd var ett danskt fälttåg riktat mot svenskt territorium under vintern 1567–1568. Fälttåget iscensattes av den dåvarande befälhavaren på Varbergs slott, Daniel Rantzau (1529–1569).

År 1566 gjorde Rantzau en kortare räd in i Västergötland och lät bränna slotten Torpa, Läckö och Orreholm. Dessutom brändes städerna Bogesund (nuvarande Ulricehamn), Falköping samt Skara. Efter slaget vid Brobacka där Rantzau förlorade hela sin tross och 2 500 man, fick räden ett hastigt slut. Sedan ekonomisk oreda utbrutit i såväl Danmark som Sverige och kung Erik XIV insjuknat i psykisk sjukdom, stagnerade läget tillfälligt.

Eksjö byggdes upp igen efter att staden bränts ner av danskarna, bild ur Suecia Antiqua et Hodierna.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/S%C3%B6derk%C3%B6ping#/media/Fil:DrothemskyrkaVy.jpg>

Drothems kyrka är den andra av de två församlingskyrkorna i Söderköping, även den belägen centralt i staden. Namnet "Drothem" är en förvanskning av det fornsvenska "Drotin", vilket betyder "Herren" eller "Gud". Drothems kyrka i Söderköping benämndes under medeltiden S:t Drotten eller S:ta Trinitas. Kyrkan föregicks av en äldre kyrkobyggnad, som troligen var belägen norr om den nuvarande. Strax intill kyrkan står en klockstapel, vars nuvarande huv tillkom vid en ombyggnad 1788.

Drothems kyrka

**Källarhuset från tidigt
1500-tal och övervåning
från 1700-talet i trä.
Byggnadsminne.**

Källarhuset och
Garvaregården. Källarhusets
nedervåning är från tidigt
1500-tal medan övervåningen
i trä är från 1700-talet.
Källarväggarna är 1,5
m tjocka. Byggnadsminne som
omfattar även Garvaregården
från ca 1800, ombyggd 1878,
och lusthus
från 1890-talet. Här drevs
garverirörelse till ca 1950

Sankt Laurentii kyrka (S:t Laurentii kyrka) är en kyrkobyggnad i Söderköping, Söderköpings kommun, Östergötland. Den ligger mitt i tätorten. Församlingskyrkan i Söderköping tillkom i slutet av 1100-talet. Den brann dock 1494 och byggdes om till en hallkyrka på 1490-talet. Den invigdes på nytt 1497 av biskop Henrik Tidemansson. Dagens kyrka är präglad av denna ombyggnad, men murar har hittats från den tidigare kyrkan, men även från 1200-talets början, så troligtvis har det funnits en kyrka på samma plats åtminstone sedan omkring 1200.

